Izvedbeni plan nastave (*syllabus*)

Sastavnica	**Odjel za povijest umjetnosti**						**akad. god.**	2025./2026.
Naziv kolegija	**HRVATSKA UMJETNOST RANOG SREDNJEG VIJEKA (PUJ 302)**						**ECTS**	**8**
Naziv studija	**Preddiplomski dvopredmetni sveučilišni studij povijesti umjetnosti**							
Razina studija	**x preddiplomski**	☐ diplomski	☐ integrirani	☐ poslijediplomski				
Godina studija	☐ 1.	**x 2.**	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.			
Semestar	**x zimski** ☐ ljetni	☐ I.	☐ II.	**x III.**	☐ IV.	X V.	☐ VI.	
Status kolegija	**x obvezni kolegij**	☐ izborni kolegij	☐ izborni kolegij koji se nudi studentima drugih odjela		**Nastavničke kompetencije**	☐ DA **x NE**		
Opterećenje	30	**P**	30	**S**	-	**V**	**Mrežne stranice kolegija**	**x DA** ☐ NE
Mjesto i vrijeme izvođenja nastave	Odjel za povijest umjetnosti, dvorana 113						**Jezik/jezici na kojima se izvodi kolegij**	Hrvatski
Početak nastave	2. 10. 2025.						**Završetak nastave**	23. 1. 2026.
Preduvjeti za upis	-							
Nositelj kolegija	izv. prof. dr. sc. Ivan Josipović							
E-mail	ijosipov@unizd.hr						**Konzultacije**	Dostupno na web stranicama Odjela
Izvođač kolegija	izv. prof. dr. sc. Ivan Josipović							
E-mail	ijosipov@unizd.hr						**Konzultacije**	Dostupno na web stranicama Odjela
Suradnici na kolegiju								
E-mail							**Konzultacije**	
Suradnici na kolegiju								
E-mail							**Konzultacije**	
Vrste izvođenja nastave	**x predavanja**	**x seminari i radionice**	☐ vježbe	☐ obrazovanje na daljinu	**x terenska nastava**			
	x samostalni zadaci	☐ multimedija i mreža	☐ laboratorij	☐ mentorski rad	☐ ostalo			
Ishodi učenja kolegija	Cilj kolegija je stjecanje temeljnih činjeničnih i teorijskih spoznaja o umjetnosti ranog srednjeg vijeka na području Hrvatske, uz kritičko razumijevanje osnovnih fenomena i prepoznavanje najvažnijih djela likovnih umjetnosti i arhitekture od 4. do kraja 11. stoljeća. - identificirati temeljne karakteristike stila razdoblja i							

	komentirati ih putem korištenja ilustrativnog materijala - analizirati i kritički prosuditi likovna djela i arhitekturu razdoblja uz primjenu relevantnih znanja i vještina stečenih na kolegijima prve godine studija - objasniti osnovne likovne i arhitektonske fenomene razdoblja - klasificirati građu kolegija u jasne opisne kategorije vezane uz umjetnost kasne antike i ranoga srednjeg vijeka u Hrvatskoj - primijeniti stečeno znanje u svrhu razumijevanja općeg razvoja umjetnosti - samostalno pripremiti i prezentirati temu na pismeni i usmeni način prema unaprijed određenoj metodologiji
Ishodi učenja na razini programa	- znati prepoznati najznačajnije umjetnike i djela te razumjeti značajke i razvoj stilskih razdoblja - klasificirati osnovne sadržaje u jasne opisne kategorije relevantne za povijest arhitekture i likovnih umjetnosti, a potom je zorno prezentirati - kritički vrednovati stručnu literaturu i povijesne izvore - usvojiti i primijeniti osnovnu metodologiju komparativne analize i argumentacije na temelju promatranja i promišljanja umjetničkog djela - samostalno istražiti, pripremiti i prezentirati temu na pismeni i usmeni način prema utvrđenoj metodologiji - stečena znanja i vještine primijeniti na kolegijima diplomske razine studija

Načini praćenja studenata	**x pohađanje nastave**	**x priprema za nastavu**	☐ domaće zadaće	☐ kontinuirana evaluacija	☐ istraživanje
	☐ praktični rad	☐ eksperimentalni rad	**x izlaganje**	☐ projekt	**x seminar**
	x kolokvij	**x pismeni ispit**	☐ usmeni ispit	☐ ostalo:	

Uvjeti pristupanja ispitu	Studentima se vrednuje pohađanje nastave, a još su, sukladno nastavnom opterećenju, dužni i aktivno sudjelovati u seminarskim zadatcima tijekom semestra, što podrazumijeva aktivni rad na literaturi, sudjelovanje u raspravi, izradu manjih pisanih radova /eseja i njihovu prezentaciju u usmenom obliku.		
Ispitni rokovi	**x zimski ispitni rok**	☐ ljetni ispitni rok	**x jesenski ispitni rok**
Termini ispitnih rokova	Dostupno na web stranicama Odjela	-	Dostupno na web stranicama Odjela
Opis kolegija	U kolegiju se obrađuju arhitektonski i likovni fenomeni ranoga srednjeg vijeka na području današnje Hrvatske i njezina najbližega istočnojadranskog okruženja, što znači da je fokus na umjetničkim djelima nastalima u razdoblju od 4. do kraja 11. stoljeća. **RANOKRŠĆANSKO RAZDOBLJE U HRVATSKOJ** Počeci kršćanstva na hrvatskoj obali Jadrana: ranokršćanska biskupska središta (Salona, Jader, Narona, Pola, Parentium). Ranokršćanski spomenici na istočnojadranskim otocima (Mljet, Brač, Hvar, Pag, Krk...). Ranokršćanski spomenici u priobalju i u Hercegovini. Tipologija ranokršćanske arhitekture na istočnoj obali Jadrana. Skulptura, mozaici i primijenjena umjetnost. »Kraj« jadranske antike u 7. stoljeću. **RANI SREDNJI VIJEK U HRVATSKOJ** Umjetnost 8. stoljeća na hrvatskoj obali Jadrana: najranija predromanička		

	skulptura. Franački (karolinški) prodor prema istočnoj obali Jadrana i kultura karolinškog doba u Istri (arhitektura, skulptura, slikarstvo). Dalmatinska predromanika (Zadar, Trogir, Split, Dubrovnik, Kotor): građevinski oblici, konstruktivna rješenja, skulptura i njezina podjela u klesarske radionice. Umjetnost 9. stoljeća na tlu Kneževine Hrvatske: arhitektonski oblici, klesarske radionice, umjetnički obrt. Umjetnost 11. stoljeća na hrvatskoj obali Jadrana: utjecaj benediktinaca, pojava novih rješenja u arhitekturi i skulpturi (pojava figuracije) te podjela u klesarske radionice.
Sadržaj kolegija (nastavne teme)	1. Upoznavanje sa studentima i definiranje njihovih obaveza tijekom semestra. Uvod u materiju: prostor, vrijeme, društvo, religija 2. Počeci kršćanstva – Salona: episkopalni kompleks, cemeterijalne bazilike (Manastirine, Marusinac, Kapljuč) 3. Episkopalni kompleksi: Poreč, Pula, Zadar. Problemi dvojnih bazilika (Srima, Nin...) 4. Ranokršćanski lokaliteti na kvarnerskim i dalmatinskim otocima: Mirine na Krku, Ugljan, Brač, Hvar, Mljet,... 5. Ranokršćanski trikonhosi (Pridraga, Gata,...). Umjetnost 6. stoljeća na Jadranu (Sv. Marija Formoza u Puli). Osiguranje plovnog puta (fortifikacije i crkve) 6. Ranokršćanski mozaici Istre i Dalmacije: podni mozaici (Salonitanska radionica mozaika), zidni mozaici (Eufrazijana) 7. Ranokršćanska skulptura: sarkofazi (brački ili salonitanski tip sarkofaga, primjeri importa) i liturgijske instalacije. Primijenjena umjetnost: relikvijari (Samagher, Pula, Novalja) 8. Predromanička arhitektura, skulptura i monumentalno slikarstvo u karolinškoj Istri 9. Predromanička arhitektura u bizantskoj Dalmaciji 10. Predromanička skulptura u bizantskoj Dalmaciji 11. Predromanička arhitektura u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj 12. Predromanička skulptura u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj 13. Arhitektura 11. stoljeća na istočnoj obali Jadrana 14. Skulptura 11. stoljeća na istočnoj obali Jadrana 15. Monumentalno i minijaturno slikarstvo te primijenjena umjetnost 11. stoljeća na istočnoj obali Jadrana
Obvezna literatura	**RANOKRŠĆANSKO RAZDOBLJE:** P. Chevalier, ***Salona II – Ecclesiae Dalmatiae:* 2 – *Illustrations et conclusions***, Rim - Split, 1995.; E. Dyggve, ***Povijest salonitanskog kršćanstva***, Split, 1996.; N. Cambi, ***Antika***, Zagreb, 2002., str. 205-311; P. Vežić, ***Zadar na pragu kršćanstva – arhitektura ranoga kršćanstva u Zadru i na zadarskome području***, Zadar, 2005. (2006.) [2007.]; M. Vicelja Matijašić, ***Istra i Bizant – neki povijesno-ikonografski aspekti u interpretaciji umjetnosti 6. stoljeća u Istri***, Rijeka, 2007. **PREDROMANIČKO RAZDOBLJE:** I. Petricioli, ***Od Donata do Radovana – pregled umjetnosti u Dalmaciji od 9. do 13. stoljeća***, Split, 1990., str. 5-65; ***Hrvati i Karolinzi – Rasprave i vrela***, (ur.) A. Milošević, Split, 2000.; P. Vežić, ***Sveti Donat – rotonda Sv. Trojstva u Zadru***, Split, 2002.; N. Jakšić, Između Europe i Mediterana, u: ***Prvih pet stoljeća hratske umjetnosti (katalog izložbe)***, (ur.) B. Rauter Plančić, Zagreb, 2006., 13-61; A.

	Milošević / Ž. Peković, ***Predromanička crkva Svetoga Spasa u Cetini***, Dubrovnik - Split, 2009.; N. Jakšić, ***Klesarstvo u službi evangelizacije – studije iz predromaničke skulpture na Jadranu***, Split, 2015.
Dodatna literatura	**<u>Važnije knjige, katalozi izložbi i doktorske disertacije</u>:** **<u>RANOKRŠĆANSKO RAZDOBLJE</u>:** ***Antička Salona***, (ur.) N. Cambi, Split, 1991., str. 321-441, 474-507; J. Belamarić et alli, ***Ranokršćanski spomenici otoka Brača***, Split, 1994.; J. Jeličić Radonić, ***Gata – crkva Justinijanova doba***, Split, 1994.; J. Jeličić Radonić, ***Ranokršćanske dvojne crkve u Starom Gradu na Hvaru***, Split, 1994.; ***Salona Christiana***, (ur.) E. Marin, Split, 1994.; M. Suić, ***Antički grad na istočnom Jadranu***, Zagreb, 2003., str. 341-375 (VI. dio: Inovacije kasne antike); Z. Gunjača et alli, ***Srima-Prižba: starokršćanske dvojne crkve***, Šibenik, 2005.; I. Matejčić, ***Građevni razvoj katerale u Poreču*** (doktorski rad), Zagreb, 2007.; A. Terry / H. Maguire, ***Dynamic Splendor - The Wall Mosaics in the Cathedral of Eufrasius at Poreč***, Pennsylvania State University Press, 2007.; I. Matejčić / S. Mustač, ***Umjetnička baština Istarske crkve – Kiparstvo: od 4. do 13. stoljeća***, Poreč, 2014., str. 5-11, 42-243 (za oba razdoblja; I. Matejčić / N. Maraković / Ž. Bistrović, ***Umjetnička baština Istarske crkve – Slikarstvo: od 4. do 15. stoljeća***, Pula, 2023., str. 7-35, 54-135 (za oba razdoblja). **<u>PREDROMANIČKO RAZDOBLJE</u>:** I. Petricioli, ***Pojava romaničke skulpture u Dalmaciji***, Zagreb, 1960.; Ž. Rapanić, ***Predromaničko doba u Dalmaciji***, Split, 1987.; ***Od Nina do Knina – katalog***, (ur.) I. Čukman Nikolić / M. Šimat / T. Lukšić, Zagreb, 1992., str. 69-120; V. Delonga, ***Latinski epigrafički spomenici u ranosrednjovjekovnoj Hrvatskoj***, Split, 1996.; ***Starohrvatska spomenička baština – Rađanje prvog hrvatskog kulturnog pejzaža***, (ur.) M. Jurković / T. Lukšić, Zagreb, 1996.; ***Hrvatska i Europa - kultura, znanost i umjetnost, sv. 1: Srednji vijek (VII.-XII. stoljeće): rano doba hrvatske kulture***, (ur.) I. Supičić, Zagreb, 1997.; ***Hrvati i Karolinzi – Katalog***, (ur.) A. Milošević, Split, 2000.; ***Prvih pet stoljeća hratske umjetnosti (katalog izložbe)***, (ur.) B. Rauter Plančić, Zagreb, 2006., str. 62-107; M. Jurković / I. Matejčić / J. Ziherl, ***Novigradski lapidarij***, Novigrad, 2006.; N. Jakšić / E. Hilje, ***Umjetnička baština Zadarske nadbiskupije – Kiparstvo I***, Zadar, 2008., str. 5-38, 75-152 (za oba razdoblja); T. Marasović, ***Dalmatia praeromanica: ranosrednjovjekovno graditeljstvo u Dalmaciji – 1. Rasprava***, Split - Zagreb, 2008.; P. Vežić / M. Lončar, ***HOC TIGMEN – ciboriji ranoga srednjeg vijeka na tlu Istre i Dalmacije***, Zadar, 2009.; Ž. Peković, ***Crkva Sv. Petra Velikoga – dubrovačka predromanička katedrala i njezina skulptura***, Dubrovnik - Split, 2010.; M. Skoblar, ***Figural Sculpture in Eleventh-Century Dalmatia and Croatia***, Abingdon, 2017.; I. Josipović, ***Lepuri kod Benkovca (Korpus ranosrednjovjekovne skulpture 6)***, Split - Zadar, 2023. **<u>Važniji članci i poglavlja u knjigama</u>:** **<u>RANOKRŠĆANSKO RAZDOBLJE</u>:** J. Jeličić Radonić, Salonitanski kulturni krug Justinijanova doba, ***Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji***, sv. 34, Split, 1994., str. 21-37; I. Fisković, Salonitanski tip ranokršćanskih sarkofaga, ***Arheološki radovi i rasprave***, sv. 12, 1996., str. 117-140; J. Jeličić Radonić, Mozaici Simferijevo-Hezihijeve katedrale u Saloni, ***Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji***, sv. 38/1999., Split, 2000., str. 51-72; J. Marešić / P. Chevalier et alli, Preliminarni izvještaj o hrvatsko-francuskim radovima u Saloni (2003.). Episkopalni kompleks – oratorij A, ***Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku***, sv. 96, Split, 2003., str. 745-776

	PREDROMANIČKO RAZDOBLJE: I. Fisković, Prilog proučavanju porijekla predromaničke arhitekture na južnom Jadranu, ***Starohrvatska prosvjeta***, ser. III, sv. 15/1985., Split, 1986., str. 133-163; M. Jurković, Prilog određivanju južnodalmatinske grupe predromaničke skulpture, ***Starohrvatska prosvjeta***, ser. III, sv. 15/1985., Split, 1986., str. 183-199; M. Jurković, Iz hrvatske spomeničke baštine od 9. do 11. stoljeća, u: ***Od Nina do Knina***, (ur.) I. Čukman Nikolić, M. Šimat, T. Lukšić, Zagreb, 1992., str. 23-43; I. Josipović, Radionica plutejâ zadarske katedrale, ***Ars Adriatica***, sv. 4, Zadar, 2014., str. 43-62; I. Josipović, Il Maestro degli amboni zaratini, ***Hortus Artium Medievalium***, sv. 22, Zagreb - Motovun, 2016., str. 443-450; M. Jurković, Quando il monumento diventa documento. Una bottega lapicida del Quarnero, u: ***Alla ricerca di un passato complesso. Contributi in onore di Gian Pietro Brogiolo per il suo settentesimo compleanno***, (ur.) A. Chavarría Arnau, M. Jurković, Zagreb - Motovun, 2016., 231-242; M. Zornija, „TEMPORIBUS DOMINI IOHANNIS EPISCOPI...“ – o počecima predromaničke skulpture u Boki kotorskoj, ***Ars Adriatica***, sv. 6, Zadar, 2016., str. 23-40; I. Josipović / A. Uglešić, Golubić kod Knina – važan lokalitet za hrvatski rani srednji vijek, ***Ars Adriatica***, sv. 11, Zadar, 2021., str. 53-76 **Časopisi:** *Ars Adriatica, Diadora*, *Hortus Artium Medievalium*, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti, Starohrvatska prosvjeta*, *Vjesnik za arheologiju i povijest (historiju) dalmatinsku*,...
Mrežni izvori	

Provjera ishoda učenja (prema uputama AZVO)	Samo završni ispit					
	☐ završni pismeni ispit		☐završni usmeni ispit	☐ pismeni i usmeni završni ispit		☐praktični rad i završni ispit
	☐ samo kolokvij / zadaće	☐ kolokvij / zadaća i završni ispit	☐ seminarski rad	**x seminarski rad i završni ispit**	☐praktični rad	☐drug i oblici

Način formiranja završne ocjene	Temeljni način provjere znanja i vještina koje su studenti stekli pohađanjem kolegija predstavlja završni ispit koji se izvodi u pismenom i usmenom obliku. Pitanja u pismenom ispitu su po principu tekstualnog odgovora, a potrebno je postići najmanje 60% od ukupnog postotka bodova kako bi se pristupilo usmenom dijelu ispita. Usmeni ispit služi u svrhu formiranja konačne ocjene.

Ocjenjivanje kolokvija i završnog ispita	do 60%	nedovoljan (1)
	60-70%	dovoljan (2)
	70-80%	dobar (3)
	80-90%	vrlo dobar (4)
	90-100%	izvrstan (5)

Način praćenja kvalitete	☒ studentska evaluacija nastave na razini Sveučilišta ☐ studentska evaluacija nastave na razini sastavnice ☐ interna evaluacija nastave ☒ tematske sjednice stručnih vijeća sastavnica o kvaliteti nastave i rezultatima studentske ankete ☐ ostalo
Napomena / Ostalo	Sukladno čl. 6. *Etičkog kodeksa* Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, „od studenta se očekuje da pošteno i etično ispunjava svoje obveze, da mu je temeljni cilj akademska izvrsnost, da se ponaša civilizirano, s poštovanjem i bez predrasuda“.

	Prema čl. 14. *Etičkog kodeksa* Sveučilišta u Zadru, od studenata se očekuje „odgovorno i savjesno ispunjavanje obveza. [...] Dužnost je studenata/studentica čuvati ugled i dostojanstvo svih članova/članica sveučilišne zajednice i Sveučilišta u Zadru u cjelini, promovirati moralne i akademske vrijednosti i načela.[...] Etički je nedopušten svaki čin koji predstavlja povrjedu akademskog poštenja. To uključuje, ali se ne ograničava samo na: - razne oblike prijevare kao što su uporaba ili posjedovanje knjiga, bilježaka, podataka, elektroničkih naprava ili drugih pomagala za vrijeme ispita, osim u slučajevima kada je to izrijekom dopušteno; - razne oblike krivotvorenja kao što su uporaba ili posjedovanje neautorizirana materijala tijekom ispita; lažno predstavljanje i nazočnost ispitima u ime drugih studenata; lažiranje dokumenata u vezi sa studijima; falsificiranje potpisa i ocjena; krivotvorenje rezultata ispita“. Svi oblici neetičnog ponašanja rezultirat će negativnom ocjenom u kolegiju bez mogućnosti nadoknade ili popravka. U slučaju težih povreda primjenjuje se *Pravilnik o stegovnoj odgovornosti studenata/studentica Sveučilišta u Zadru*. U elektronskoj komunikaciji bit će odgovarano samo na poruke koje dolaze s poznatih adresa s imenom i prezimenom, te koje su napisane hrvatskim standardom i primjerenim akademskim stilom. U kolegiju se koristi Merlin, sustav za e-učenje, pa su studentima/-cama potrebni AAI računi.